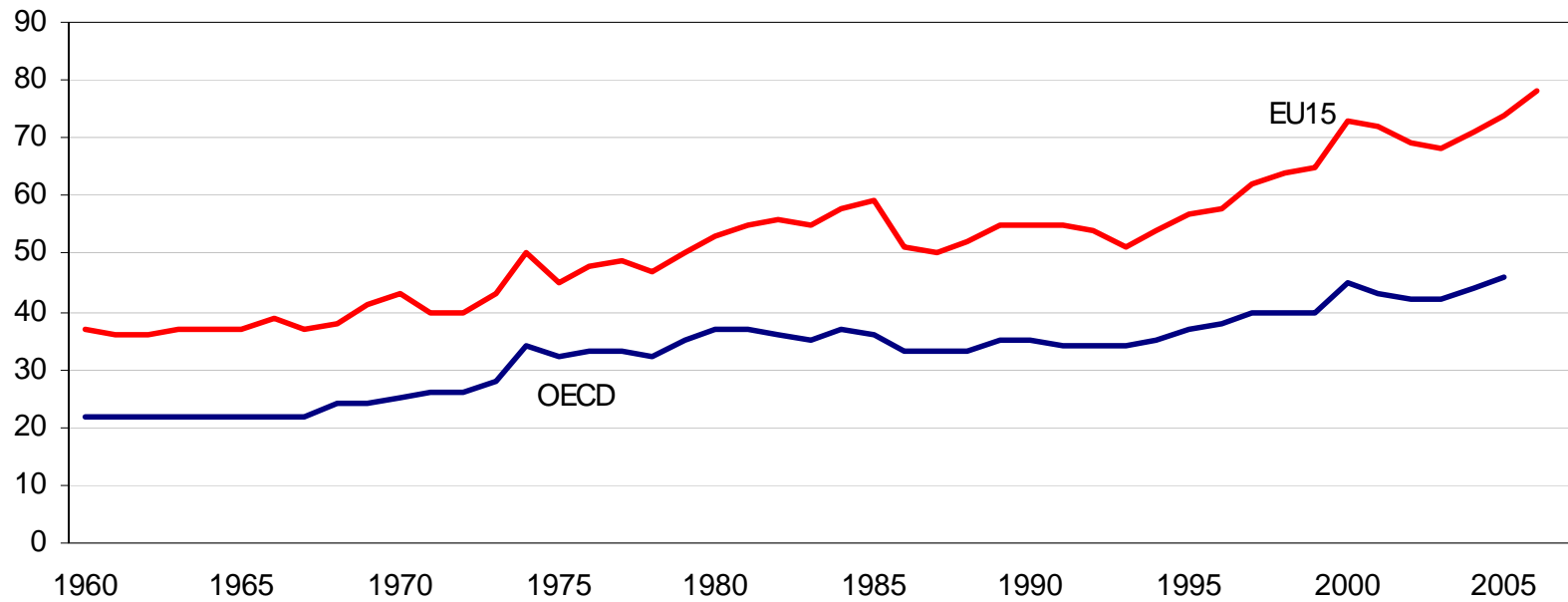

– Globaliseringen –
hot eller räddning för jobben

Lars Calmfors
Byggämnesförbundet
23 april 2009

Figur 1: Utrikeshandel i procent av BNP

Not: Utrikeshandeln utgör summan av export och import. Siffrorna för EU15 och OECD är BNP-vägda genomsnitt för de enskilda länderna. EU15 utgörs av de femton länder som var EU-medlemmar före utvidgningen 2004. OECD utgörs av alla OECD-länder utom Island, Mexiko, Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern.
Källa: World Development Indicators.

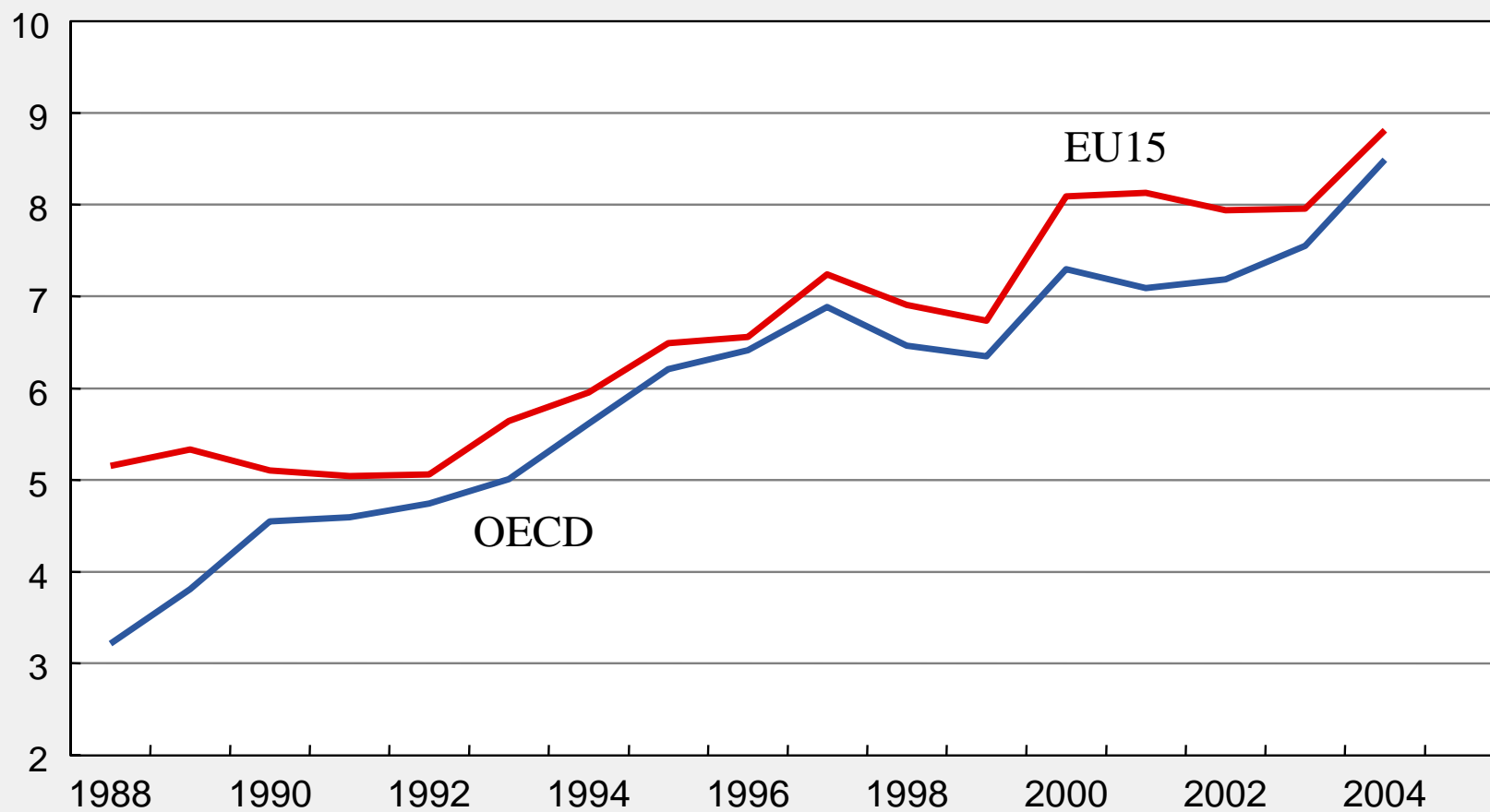
Tabell 1: Utrikeshandeln i procent av BNP

	1960	1980	2000	2006
Belgien	78	119	169	173
Danmark	63	66	82	101
Finland	44	66	76	82
Frankrike	26	43	56	55
Grekland	24	51	58	46
Irland	65	106	176	150
Italien	26	46	56	57
Luxemburg	177	196	291	326
Nederländerna	92	104	130	140
Portugal	36	60	75	70
Spanien	15	32	62	58
Storbritannien	42	52	58	62
Sverige	45	60	89	94
Tyskland		52	67	85
Österrike	48	74	92	110
EU15	39	55	71	78
Australien	29	33	46	42
Japan	21	28	20	27
Kanada		55	87	72
Korea	16	73	87	85
Norge	73	80	77	75
Nya Zeeland		60	72	58
Schweiz	53	73	88	89
USA	10	21	26	27
OECD	20	40	44	46

Not: För Australien, Kanada, Japan, Nya Zeeland, Schweiz, USA och OECD avser data i den sista kolumnen 2005. Se också Figur 1.

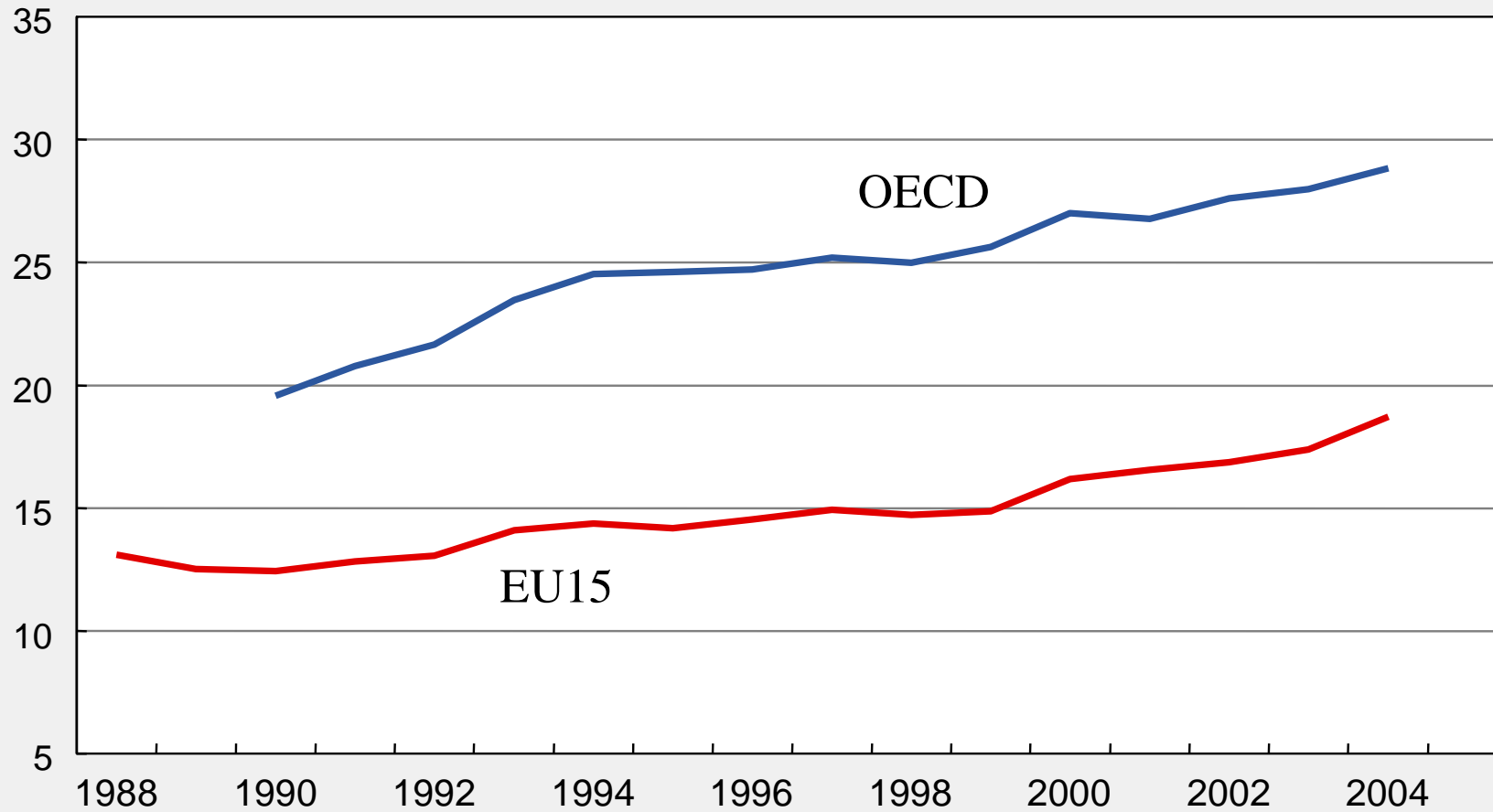
Källa: World Development Indicators.

Figur 2: Utrikeshandeln med låglöneländer i procent av BNP

Not: Låglöneländer definieras som länder som varken är med i OECD eller OPEC Se Figur 1.
Källa: OECD STAN Bilateral Trade Database och EEAG (2008).

Figur 3: Import från låglöneländer i procent av total import

Not: Se Figureerna 1 och 2.

Källa: OECD STAN Bilateral Trade Database och EEAG (2008).

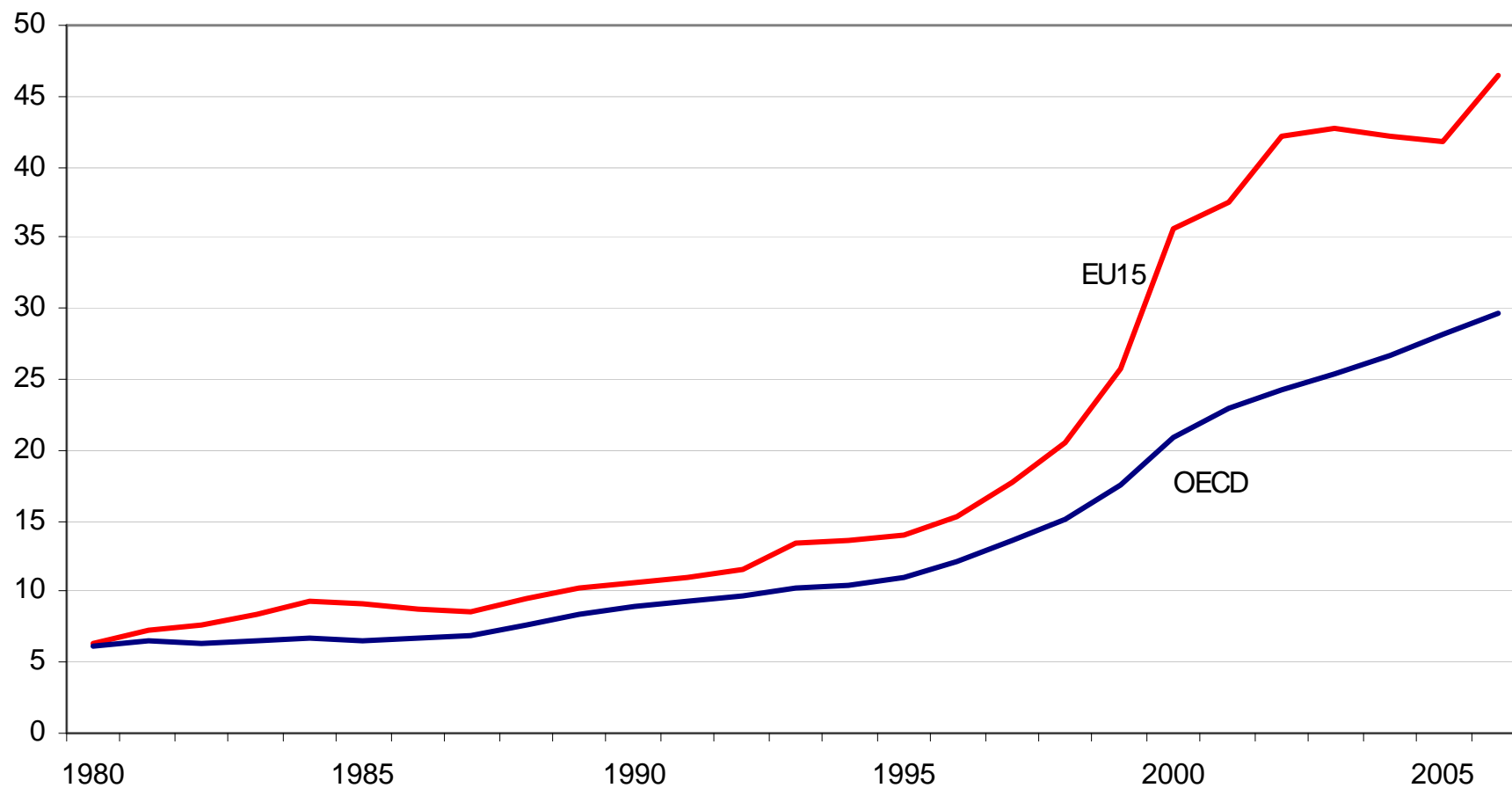
Tabell 3: Import från låglöneländer i procent av total import

	1990	2000	2004
Belgien	9,4	14,1	13,1
Danmark	9,7	12,3	14,6
Finland	16,4	22,4	29,2
Frankrike	12,4	15,5	17,7
Grekland	11,8	17,1	19,5
Irland	4,5	13,4	15,3
Italien	15,4	17,5	20,0
Nederländerna	12,2	18,3	26,1
Portugal	9,5	8,6	10,6
Spanien	11,5	14,9	17,2
Sverige	8,3	10,2	11,9
Storbritannien	11,6	18,1	20,6
Tyskland 1	3,8	16,6	18,2
Österrike		9,4	11,0
EU15	12,4	16,2	18,7
Australien	18,4	31,0	37,6
Japan	31,8	42,2	46,6
Kanada	7,4	10,0	14,6
Korea	0,0	31,3	36,7
Norge	15,3	14,7	16,9
Nya Zeeland	13,0	21,0	26,8
Schweiz	7,9	10,3	8,3
USA	24,4	29,8	33,7
OECD	19,6	27,0	28,8

Not: Se Figurerna 1 och 2.

Källa: OECD STAN Bilateral Trade Database och EEAG (2008).

Figur 4: Stocken direktinvesteringar i utlandet i procent av inhemsk BNP

Not: Se Figurerna 1 och 2.

Källa: OECD STAN Bilateral Trade Database och EEAG (2008) .

Tabell 4: Stocken direktinvesteringar i utlandet i procent av inhemsk BN

	1980	1990	2000	2005
Belgien och Luxemburg	4,8	19,4	72,5	
Danmark	3,0	5,5	46,2	45,5
Finland	1,4	8,2	43,5	38,5
Frankrike	3,5	9,0	33,5	40,5
Grekland		3,4	5,4	6,0
Irland		36,4	29,4	59,0
Italien	1,6	5,5	16,8	16,6
Nederländerna	23,6	36,3	82,4	102,6
Portugal	1,7	1,3	18,4	24,2
Spanien	0,8	3,0	28,9	33,8
Storbritannien	15,0	23,2	62,4	56,2
Sverige	2,8	21,1	51,4	56,5
Tyskland	4,8	9,1	29,0	34,6
Österrike	0,7	2,9	12,8	21,9
EU15	6,0	11,7	38,2	39,9
Australien	3,0	9,8	22,0	22,5
Japan	1,8	6,6	5,9	8,5
Kanada	8,9	14,8	33,3	35,3
Korea	0,2	0,9	5,2	4,6
Norge	0,9	9,4	217,2	123,3
Nya Zeeland	2,3	14,7	16,3	10,2
Schweiz	19,4	28,0	93,4	107,4
USA	7,8	7,5	13,5	16,4
OECD	6,2	9,5	22,6	26,8

Not: Se Figurerna 1 och 2.
Källa: UNCTAD FDI Database.

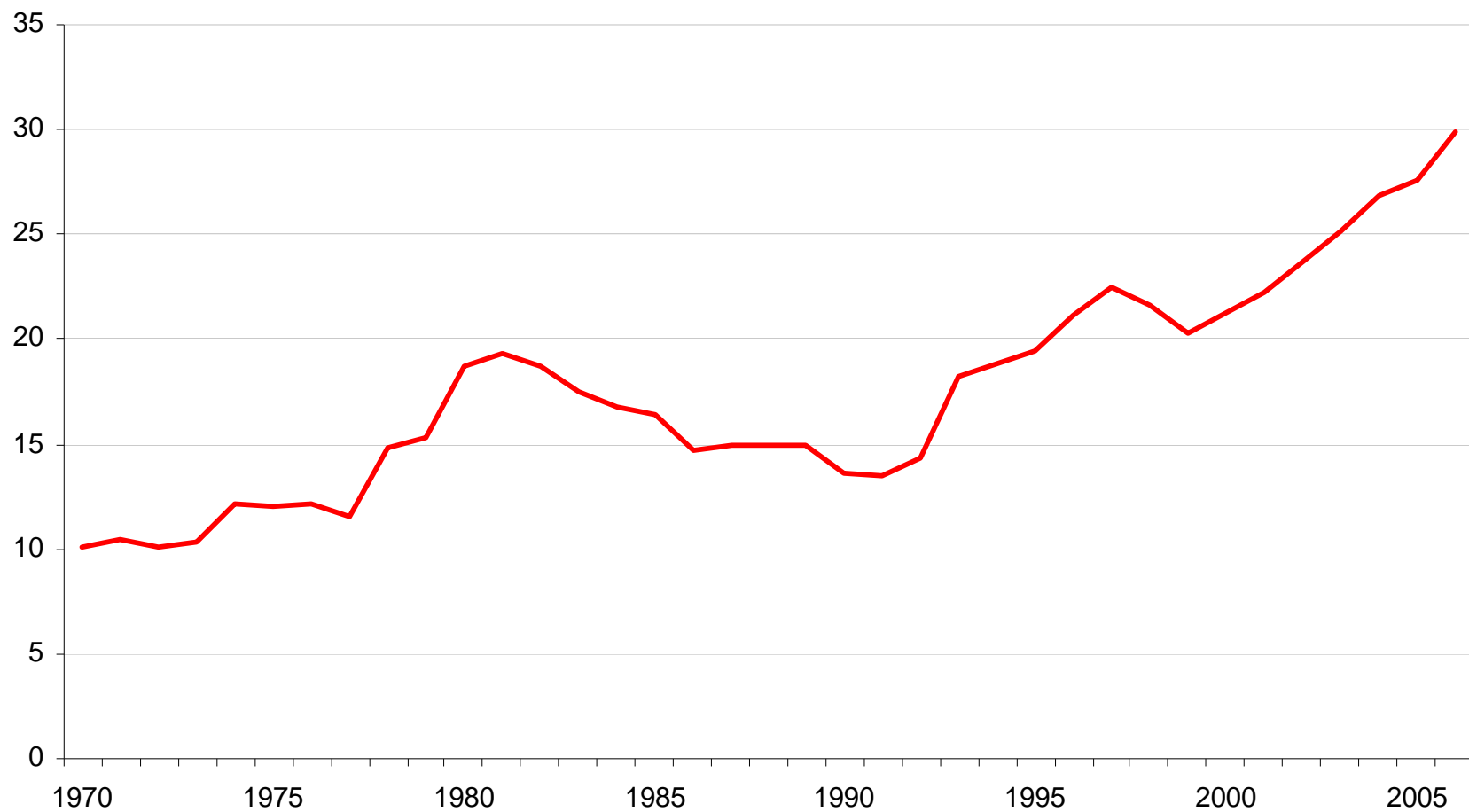

Tabell 5: Stocken direktinvesteringar i låglöneländer i procent av BNP och i procent av den totala stocken direktinvesteringar i utlandet

	Procent av BNP		Procent av den totala stocken direktinvesteringar	
	1994	2003	1994	2003
Finland	0,8	3,1	6,7	7,4
Frankrike	0,5	2,3	3,8	4,8
Italien	0,4	0,3	5,0	2,7
Nederländerna	5,9	13,2	16,7	14,6
Storbritannien	4,9	6,0	18,7	9,6
Sverige	0,7	4,6	2,7	8,9
Tyskland	1,3	4,2	13,2	14,1
Österrike	1,6	9,0	34,8	49,2
Australien	1,9	1,6	15,0	7,6
Kanada	3,5	8,8	18,7	26,8
Norge	1,5	5,1	10,9	16,4
Schweiz	8,3	25,5	20,5	26,2
USA	2,5	4,8	29,4	29,5

Not: För Finland, Norge och Österrike saknas siffror för 2003. I stället anges siffror för 2002 (Finland och Österrike) respektive 2001 (Norge). Se också Figurena 1 och 2.
Källa: UNCTAD FDI Database.

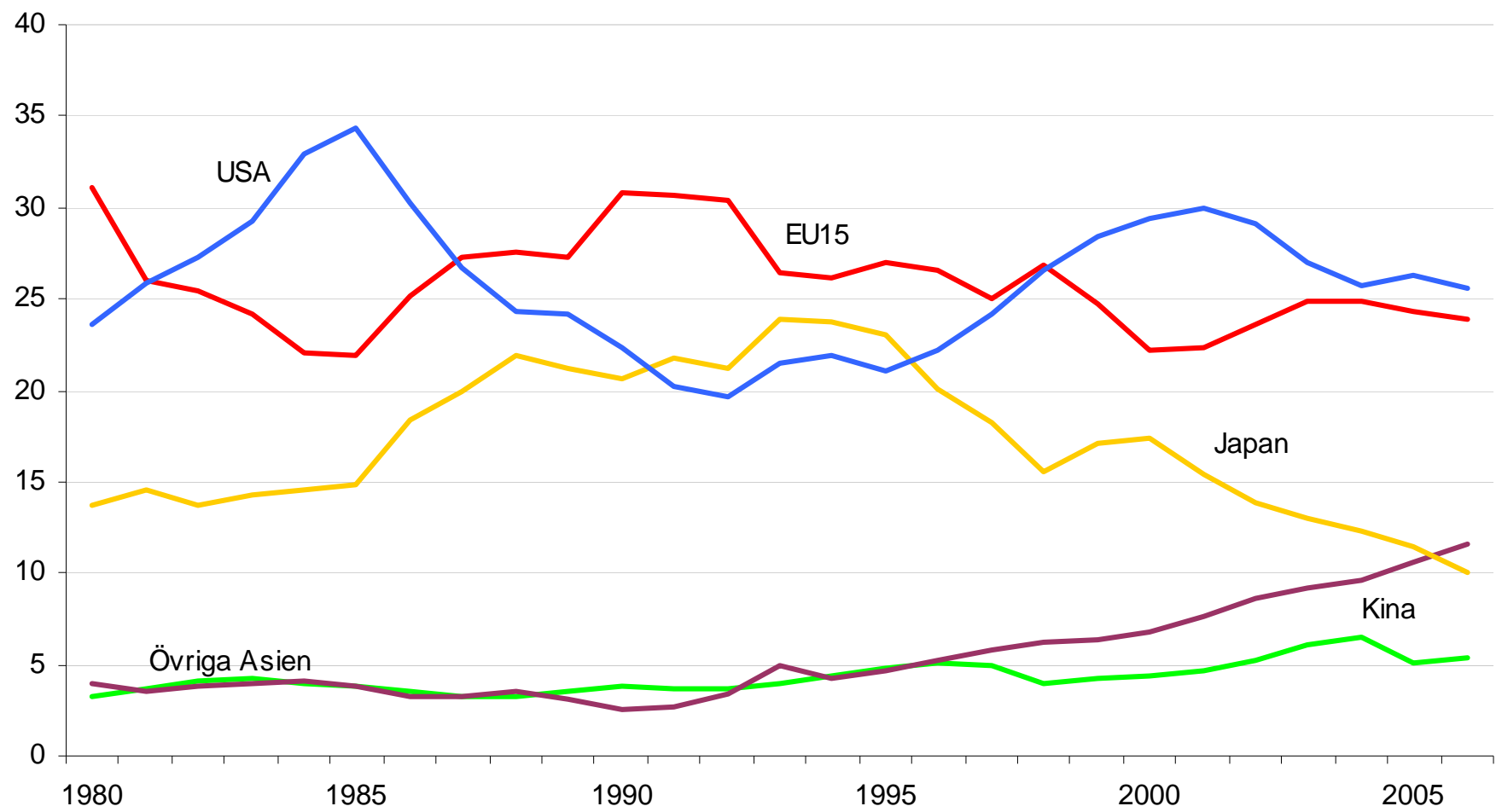
Figur 5: Låglöneländernas andel av världens bruttoinvesteringar

Not: Låglöneländer definieras som länder som varken är med i OECD eller OPEC.

Källa: UNCTAD FDI Database.

Figur 6: Olika regioners andel av världens bruttoinvesteringar

Not: Övriga Asien inkluderar alla länder i Syd-, Öst- och Sydostasien utom Japan och Kina.
Källa: UNCTAD FDI Database.

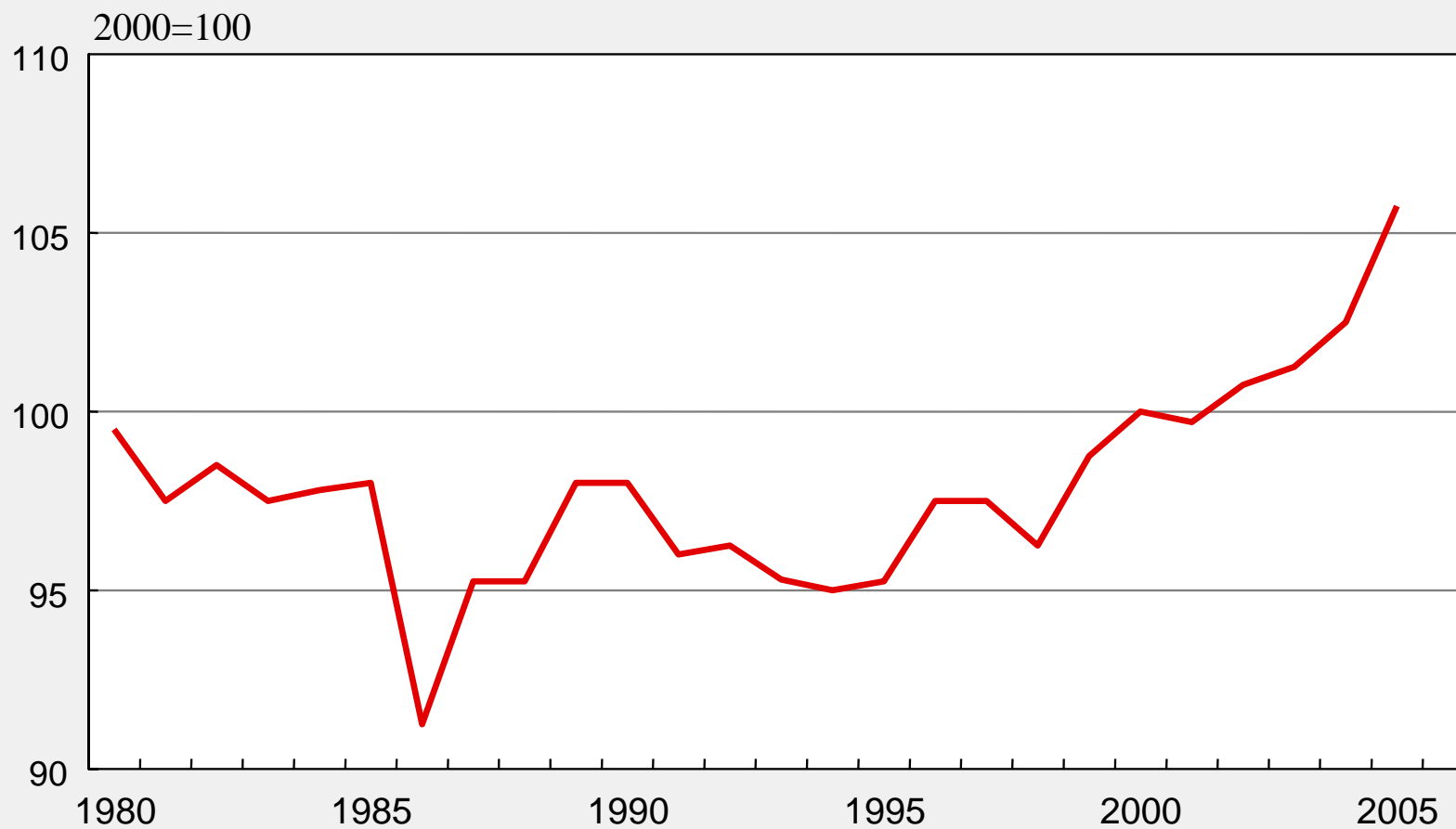
Hur påverkar globaliseringen den totala sysselsättningen hos oss?

- Traditionell handelsteori besvarar inte frågan
  - antagande om oförändrad sysselsättning
  - specialisering mot kapitalintensiva verksamheter (real- och humankapital)
  - relativ efterfrågan och relativ faktorsättning minskar för (lågutbildad) arbetskraft
- Risken för arbetslöshet har analyserats på senare år
  - inflexibla löner
  - friktionsarbetslöshet

Arbetsmarknadens flexibilitet påverkas av globaliseringen

1. Outsourcing gör produktionen billigare
2. Mer konkurrens minskar företagens marknads-
makt
3. Lägre lönekrav med mer lönekänslig arbetskrafts-
efterfrågan
4. Arbetsgivarnas förhandlingsstyrka ökar
5. Minskad facklig organisationsgrad och mindre
betydelse för kollektivavtalen
6. Terms-of-trade-vinster

Figur 9: Bytesförhållandet (exklusive olja) för höglöneländerna

Not: Bytesförhållandet (exklusive olja) visar exportpriser i förhållande till importpriser exklusive olja. Höglöneländerna utgörs här av Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Storbritannien, Tyskland och USA.

Källa: IMF (2007).

Tyvärr inte mycket empiri

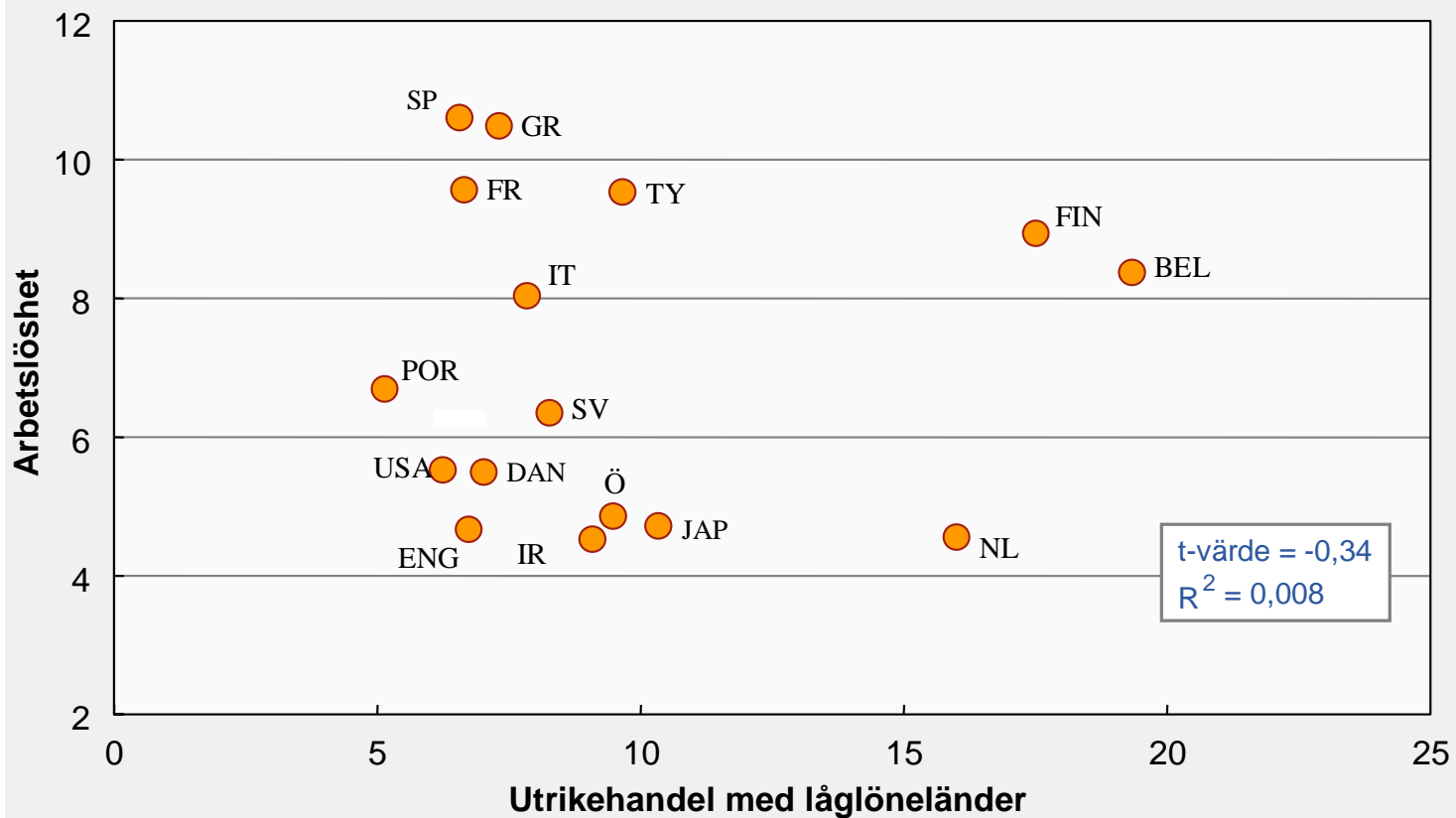
- Etablerade modeller för att förklara arbetslöshet/sysselsättning
  - arbetslöshetsersättning
  - skattekil
  - facklig organisationsgrad
  - grad av samordning i avtalsförhandlingar
  - konjunkturläge
- Addera globaliseringsvariabler
  - handel med låglöneländer
  - direktinvesteringar i låglöneländer

Mina resultat

- Svårt finna stöd för att globaliseringen har negativa sysselsättningseffekter
- Snarare stöd för positiva effekter
- Men man bör vara försiktig med slutsatser
  - men bevisbördan på dem som hävdar att det är stora negativa sysselsättningseffekter

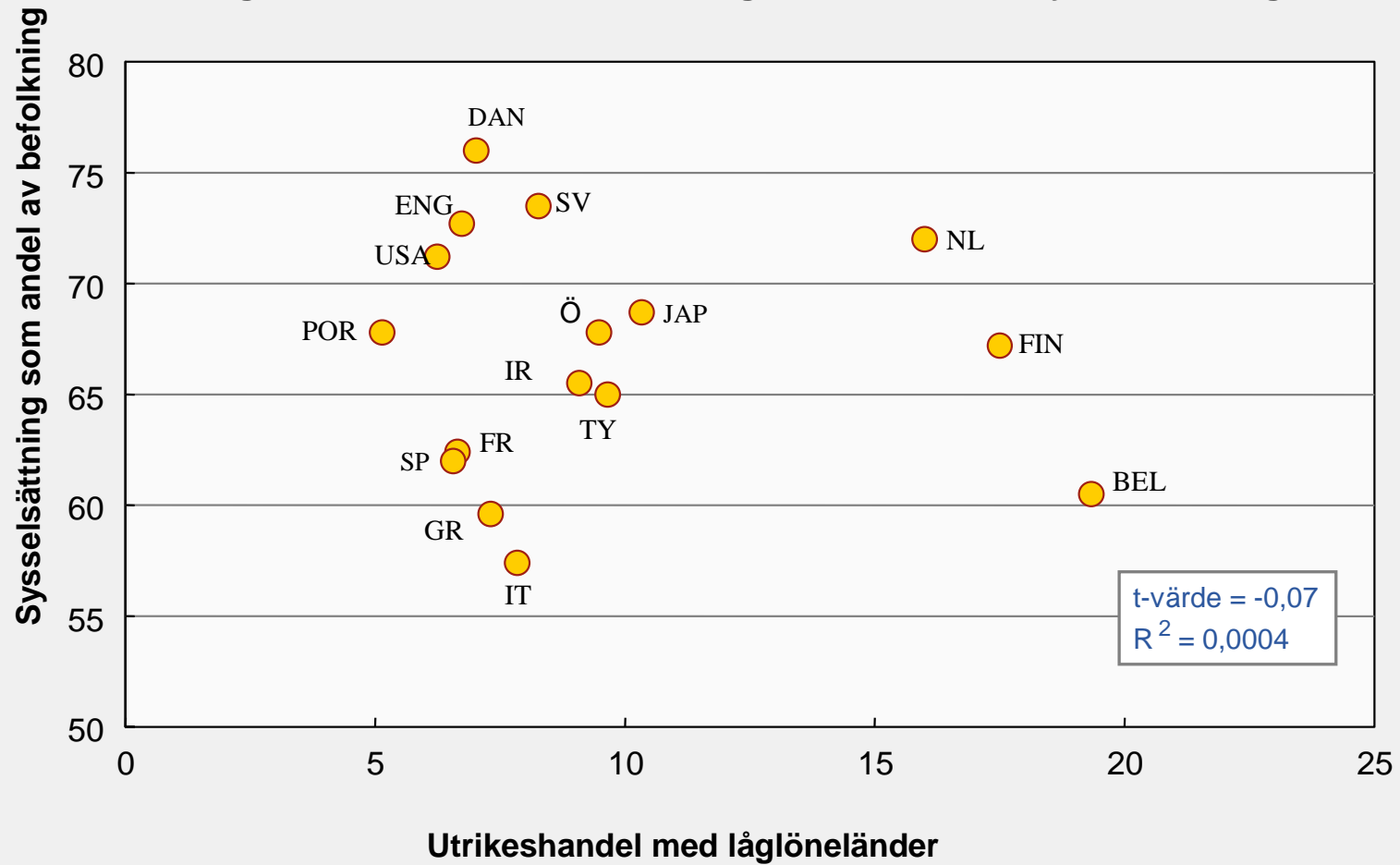

Figur 10: Utrikehandel med låglöneländer och arbetslöshet

Not: Utrikeshandeln mäts som export + import i procent av BNP. Låglöneländer definieras som länder som varken är medlemmar i OECD eller OPEC. Uppgifterna avser 2004.
Källor: OECD STAN Bilateral Trade Database, World Development Indicators och OECD Main Economic Indicators.

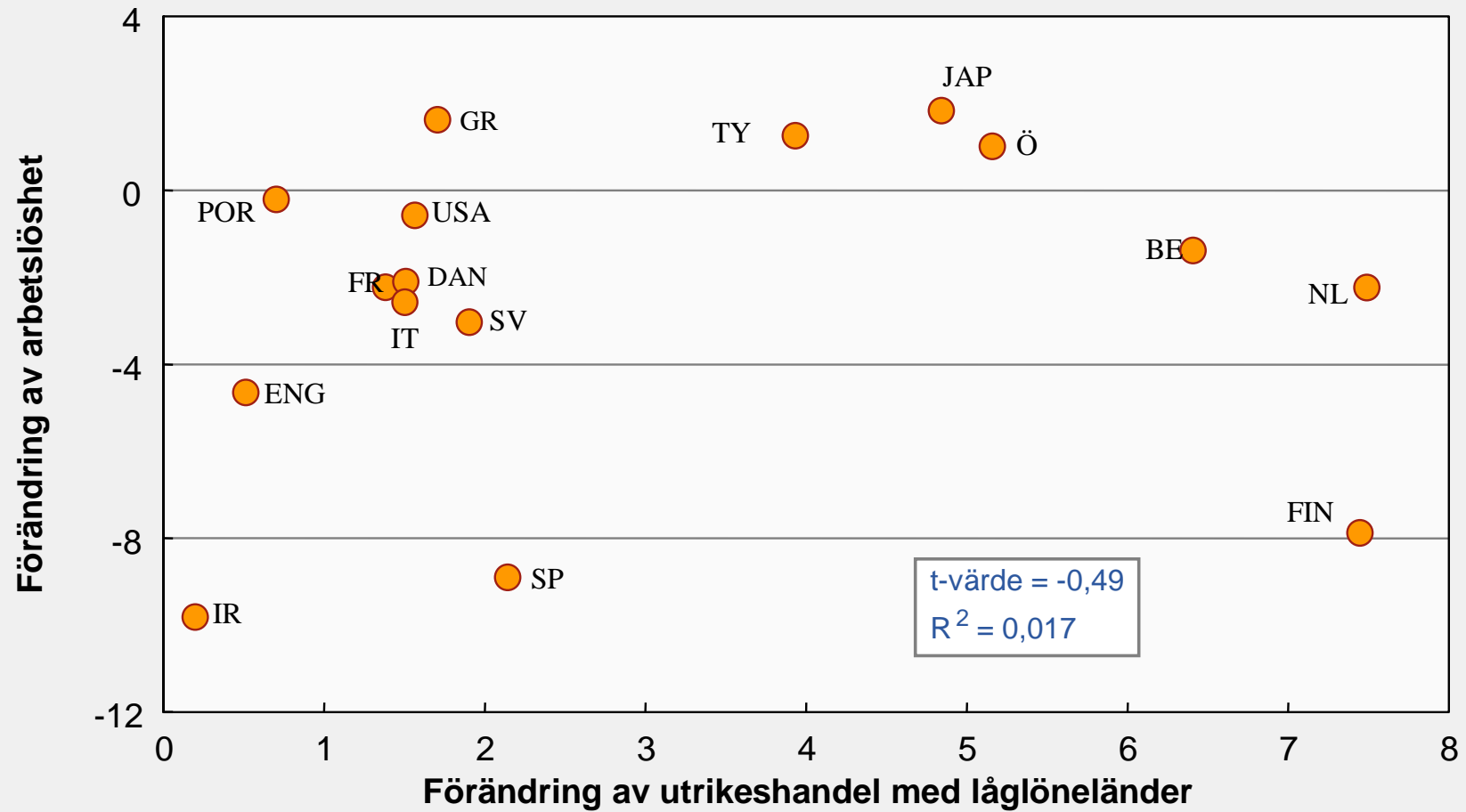
Figur 11: Utrikeshandel med låglöneländer och sysselsättning

Not: Se Figur 10.

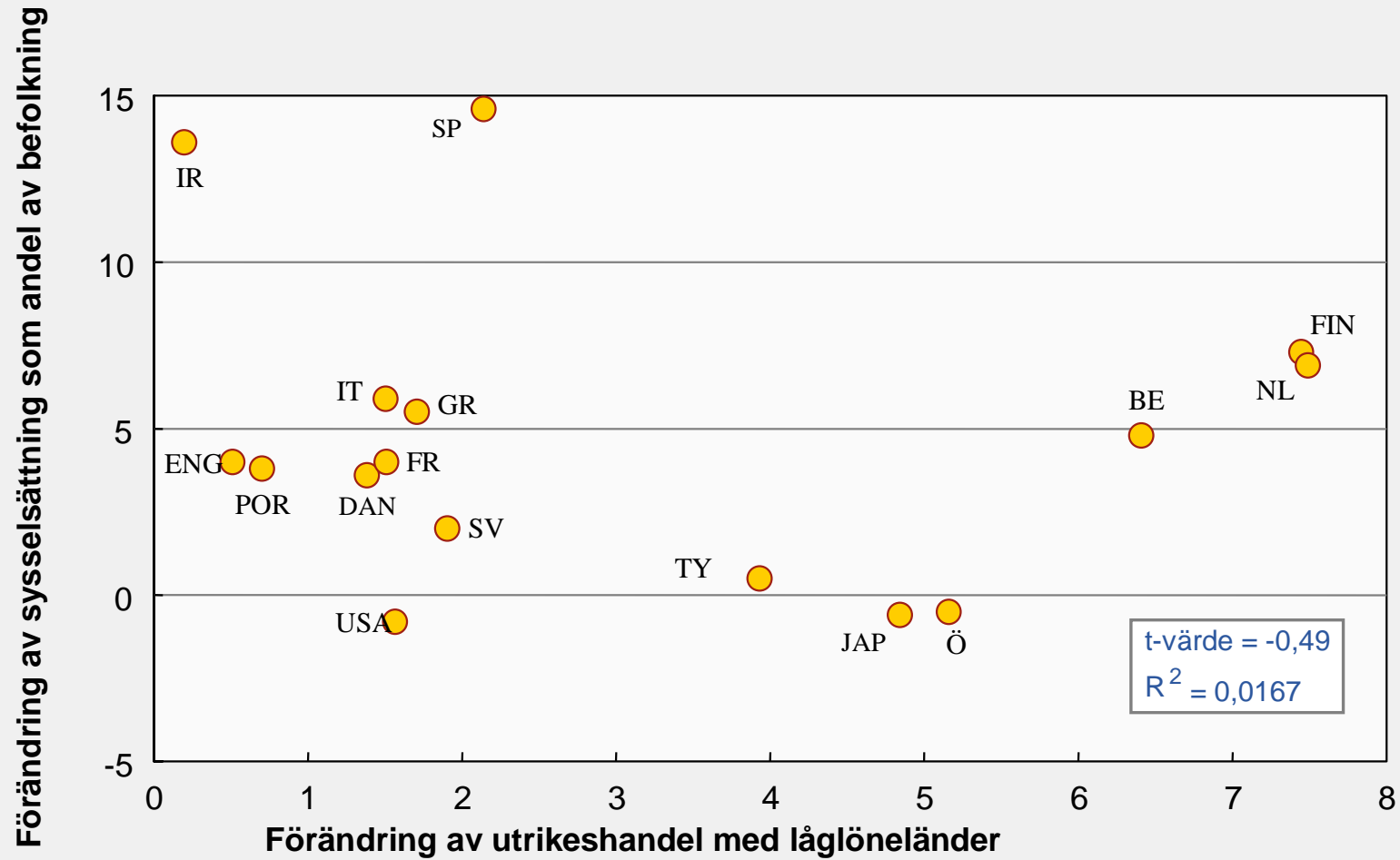
Källor: OECD STAN Bilateral Trade Database, World Development Indicators och OECD Labour Force Statistics.

Figur 13: Förändring av utrikeshandel med låglöneländer och arbetslöshet

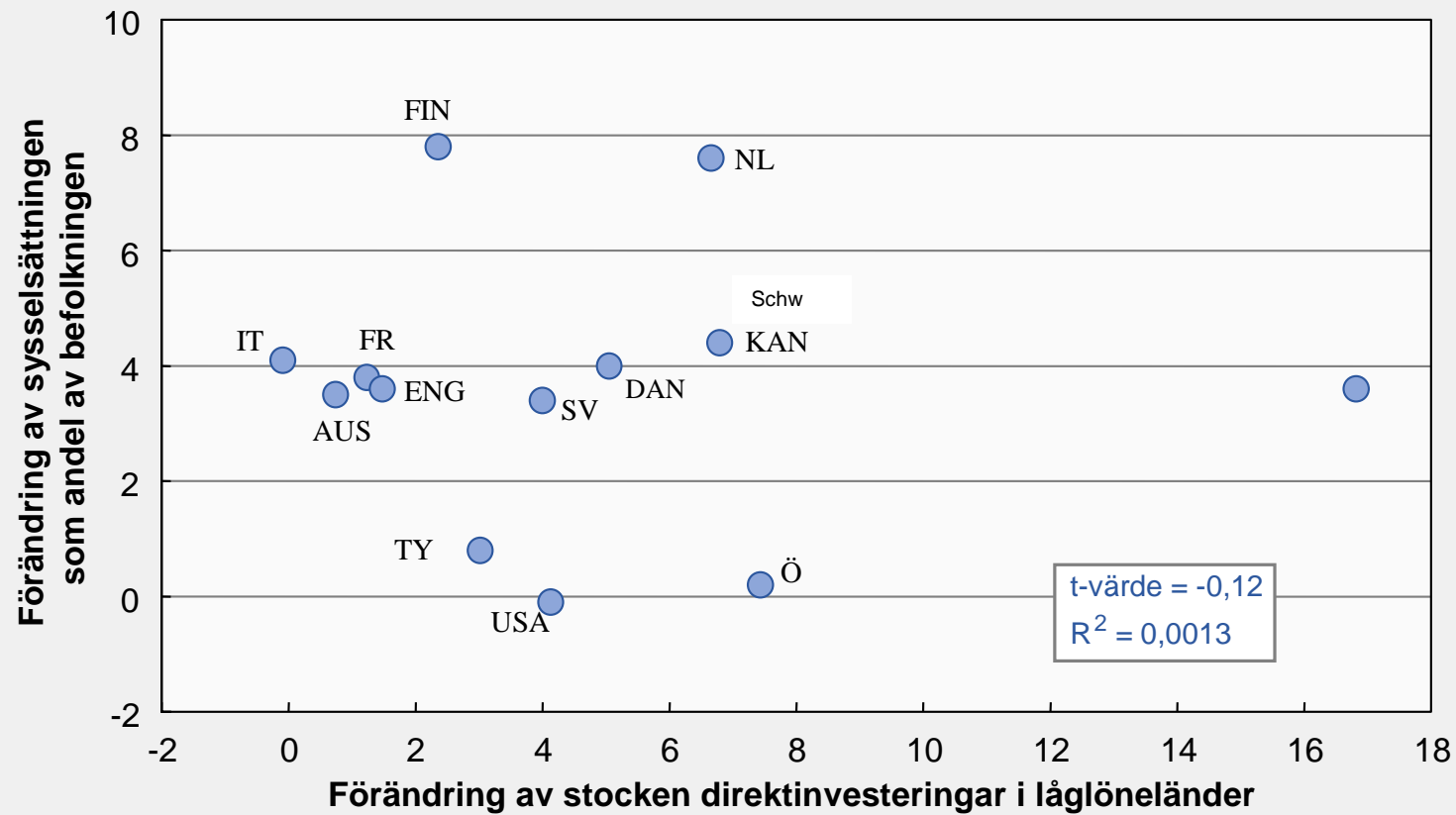
Not: Förändringarna avser perioden 1994-2004. Se också Figur 10.
Källor: Se Figur 10.

Figur 14: Förändring av utrikeshandel med låglöneländer och sysselsättning

Not: Förändringarna avser perioden 1994-2004. Se också Figur 10.
Källor: Se Figur 10.

Figur 15: Förändring av olika OECD-länders stock av direktinvesteringar i låglöneländer och sysselsättning

Not: Förändringarna avser perioden 1994-2002. Se också Figur 12.
Källor: Se Figur 12.

Tabell 6: Arbetslöshetsregressioner

Beroende variabel: arbetslöshet som andel av arbetskraften	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Genomsnittlig ersättningsgrad i arbetslöshetsförsäkringen	0,094*** (4,55)	0,079*** (3,70)	0,085** (2,36)	0,076*** (3,67)	0,079*** (3,67)	0,016 (0,45)	0,104*** (2,84)
Skattelik	0,259*** (8,77)	0,252*** (8,55)	0,075* (1,68)	0,217*** (8,66)	0,251*** (8,34)	0,045 (1,17)	0,085 (1,61)
Facklig organisationsgrad	0,004 (0,16)	0,004 (0,16)	-0,298*** (3,94)	-0,002 (0,07)	0,004 (0,16)	-0,169** (2,23)	-0,329*** (3,82)
Anställningsskydd	-0,319 (0,85)	-0,337 (0,91)	0,207 (0,48)	-0,565 (1,51)	-0,325 (0,82)	-0,194 (0,44)	0,306 (0,69)
Produktmarknadsregleringar	0,327 (1,28)	0,324 (1,29)	-0,055 (0,17)	0,473* (1,96)	0,322 (1,25)	0,461 (1,46)	-0,008 (0,02)
Samordning av avtalsförhandlingar	-2,280*** (4,89)	-2,290*** (4,93)	0,000 (0,000)	-1,945*** (4,39)	-2,288*** (4,90)	0,000 (0,000)	0,000 (0,000)
BNP-gap	-0,474*** (13,51)	-0,485*** (14,62)	-0,564*** (8,04)	-0,479*** (13,50)	-0,485*** (14,53)	-0,580*** (9,73)	-0,572*** (7,54)
Total utrikeshandel					-0,071*** (6,00)		
Utrikeshandel med låglöneländer	-0,255*** (3,41)			0,003 (0,04)			
Total import					0,005 (0,13)		
Import från låglöneländer		-0,501*** (4,59)			-0,509*** (3,97)		-0,083 (0,49)
Total stock av direktinvesteringar i utlandet						-0,073*** (5,20)	
Stock av direktinvesteringar i låglöneländer			0,102 (0,52)			0,413** (2,45)	0,188 (1,02)
Observationer	311	310	103	307	310	103	98
Fixa tids- och landseffekter	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
R ²	0,70	0,71	0,80	0,73	0,71	0,84	0,81

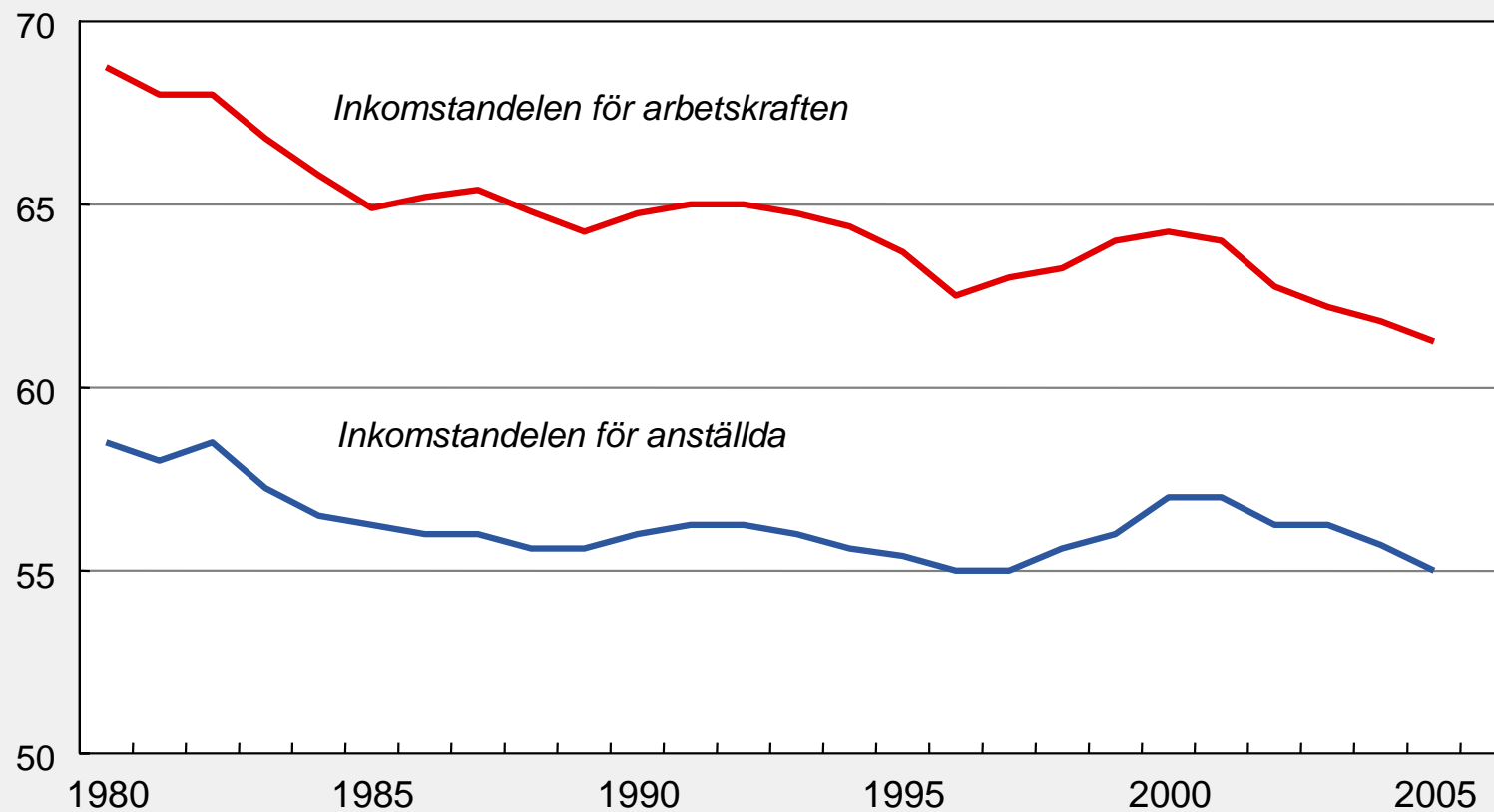
Not: Samtliga globaliseringsvariabler är mätta som andelar av inhemsk BNP. Utrikeshandel avser export + import. Övriga variabler definieras i Bassanini och Duval (2006). t-värden ges inom parentes.

* signifikant på tioprocentsnivån; ** signifikant på femprocentsnivån; *** signifikant på enprocentsnivån.

Fördelningseffekter av globaliseringen

- Förskjutning från arbete till kapital
- Lägre relativlöner för lågutbildade
- Förskjutning från arbetstagare utsatta för internationell konkurrens och dem som inte är det
- Argument för kollektiva ingripanden om man vill att alla ska få del av välfärdsvinsterna
- Men man bör inte besluta om selektiva stödinsatser från fall till fall
  - gynnar dem som lättast göra sig hörda

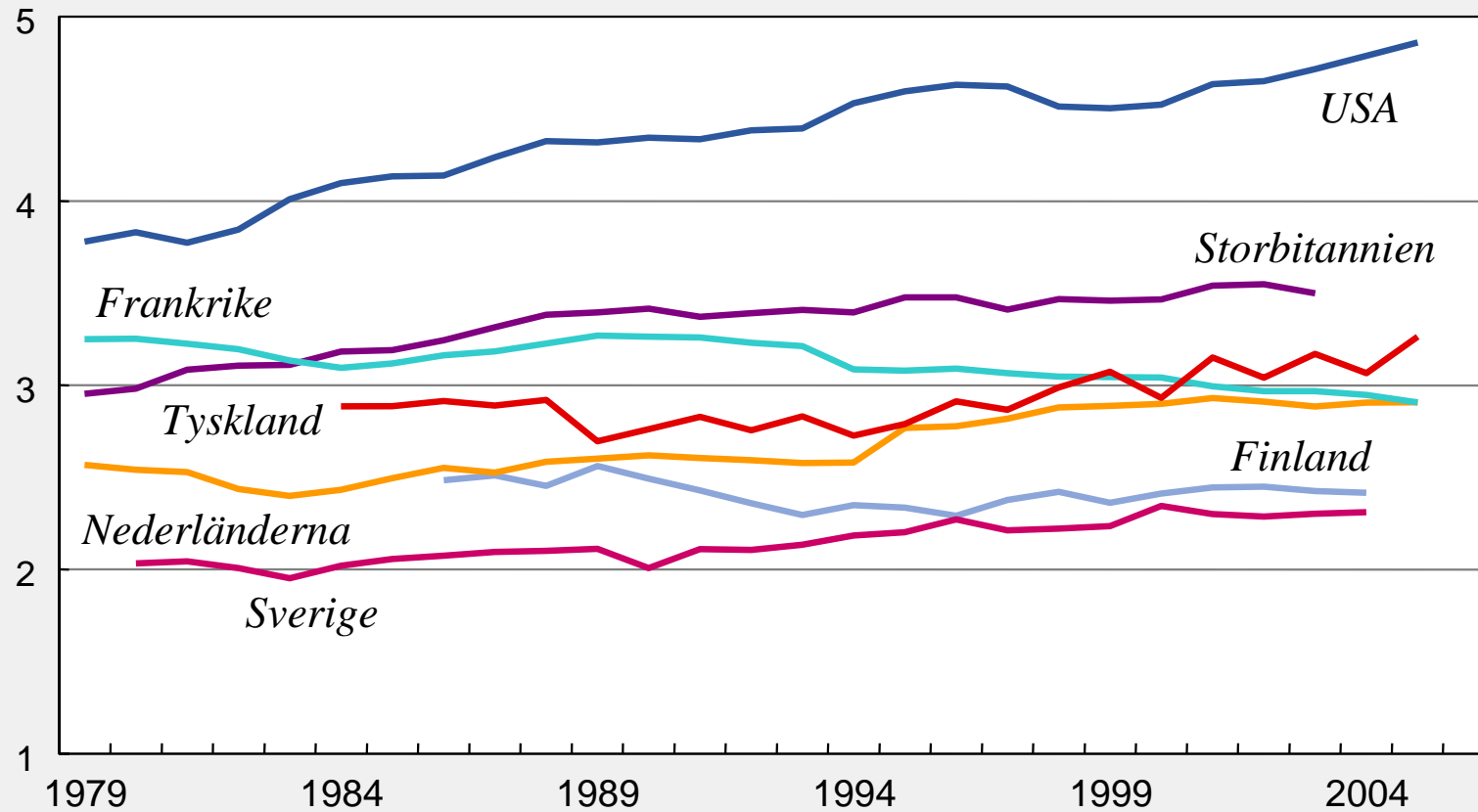
Figur 7: Arbetskraftens inkomstandel i höglöneländerna

Not: Inkomstandelen för de anställda anger total ersättning för anställda som andel av förädlingsvärdet. Inkomstandelen för arbetskraften anger total ersättning för arbetskraften (inkluderande både anställda och egenföretagare) som andel av förädlingsvärdet. Höglöneländerna innefattar Australien, Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Kanada, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland, USA och Österrike.
Källa: IMF (2007).

Figur 8: Inkomstskillnader i olika länder

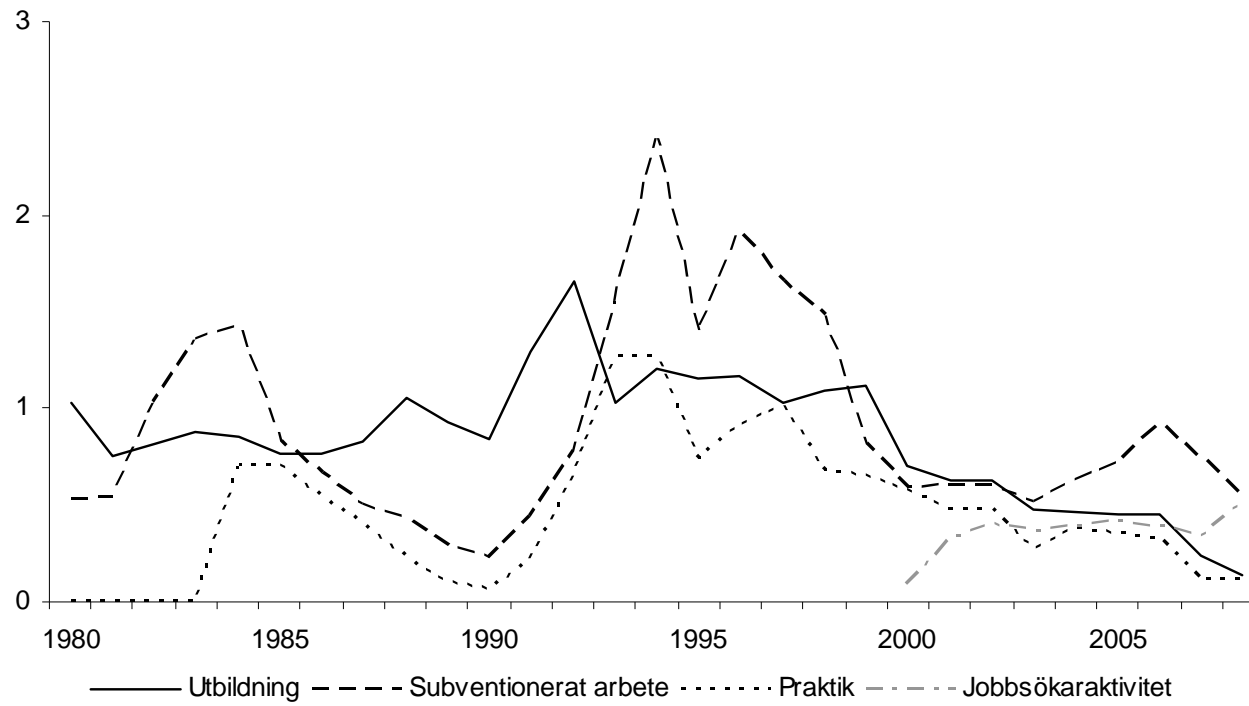

Not: Inkomstskillnaderna mäts som kvoten mellan lönen för den 90:e och den 10:e percentilen i inkomstfördelningen.
Källa: OECD.

Arbetsmarknadsutbildning

- Underlättar strukturomvandling och kompenserar samtidigt potentiella förlorare
- Volymerna har dragits ner för mycket
  - positiva resultat i utvärderingar avseende senare år
- Omskolning inte vidareutbildning i företagen
- Frågor:
  - ska kurserna vara lika korta som förr?
  - bör de inte sättas in tidigt?
  - Arbetsförmedlingen kontra omställningsförsäkringarna

Figur 5.6 Deltagare i olika program i procent av arbetskraften

Källa: Arbetsförmedlingen.

Arbetslöshetsförsäkring

- Generös omställningsförsäkring är oproblematis
- Men hög ersättning under lång tid påverkar utflödet ur arbetslöshet negativt

Avgångsbidrag

- Ersättning oberoende av om man blir arbetslös eller inte
  - inte negativa effekter på flödet till sysselsättning
  - inte negativa effekter på anställningsbesluten om kollektiv försäkring
- Avtalade arbetsmarknadsförsäkringar mellan LO och Svenskt Näringsliv
  - 25 000 – 40 000 kr
- Gör mer generös och utvidga till andra avtalsområden!

Löneförsäkring

- Försäkring mot lägre lön på nytt jobb
- Betalas ut först när nytt jobb
  - försvagar inte utan förstärker incitamenten finna nytt jobb
- Lönerna fungerar sämre som signalsystem
- Hur långt ska välfärdsstaten gå?
- Sådan försäkring finns för statsanställda i Sverige

Jobbskatteavdrag med tydligare låginkomstprofil

- USA och Storbritannien har avtrappning med högre inkomster
- Men skulle ge mycket höga marginaleffekter i Sverige
  - stora effekter på antalet arbetade timmar i utfasningsintervallet
  - dyr åtgärd

Tabell 8: Effekter av olika utformning av jobbskatteavdrag

	Ökning av antal arbetade timmar (helårsekvivalenter)	Självfinansieringsgrad	P90/P10	P90/P50
Jobbskatteavdrag utan utfasning	72000	0,71	2,86	1,53
Jobbskatteavdrag med utfasning	16000	0,40	2,82	1,54

Not: Jobbskatteavdrag utan utfasning avser det jobbskatteavdrag som infördes i Sverige den 1 jan. 2007. Jobbskatteavdrag utan utfasning avser en utfasning som börjar vid en årsinkomst på 180 000 kr och ökar den effektiva marginalskatten med 5 procentenheter. Självfinansieringsgraden definieras som kvoten mellan den ökning av skatteintäkterna som sker till följd av ökad sysselsättning och den direkta skatteminskningen (vid oförändrad sysselsättning) till följd av sänkt skattesats. Självfinansieringsgraden anger således till vilken del en skattesänkning behöver finansieras genom höjningar av andra skatter eller sänkningar av offentliga utgifter om budgetsaldot ska vara oförändrat. P90/P10 anger kvoten mellan inkomster i 90:e och 10:e percentilen av inkomstfördelningen. P90/P50 anger kvoten mellan inkomster i 90:e och 50:e percentilen.

Källa: Svensk finanspolitik (2008).

Slutsatser

- Förmodligen behöver vi inte oroa oss för globaliseringens sysselsättningseffekter
- Men kanske för fördelningseffekterna
- Mer arbetsmarknadsutbildning
- Kollektiva försäkringssystem med avgångsbidrag som komplement till a-kassan
- Löneförsäkringar? Kanske om strukturuomvandlingsprocessen accelererar
- Hur mycket social ingenjörskonst vill vi ha?
- Hur långt ska de fördelningsmässiga ambitionerna sträcka sig?